

ROALD DAHL

JALI JA SUKLAA- TEHDAS

Kuvittanut
Quentin Blake

WSOY

ROALD DAHL oli vakooja, hävittäjälentäjä, suklaahistorioitsija ja lääketieteellinen keksijä. Hän oli myös kirjailija, jonka teoksia ovat muun muassa *Jali ja suklaatehdas*, *Matilda*, *Iso kiltti jätti* ja monet muut mahtavat tarinat. Hän on **MAAILMAN PARAS TARINANKERTOJA**.

QUENTIN BLAKE on kuvittanut yli kolmesataa kirjaa ja oli Roald Dahlin lempikuvittaja. Hän voitti arvostetun Kate Greenaway Medal -kuvituspalkinnon 1980. Vuonna 1999 hänet nimitettiin Ison-Britannian kaikkien aikojen ensimmäiseksi lasten- ja nuortenkirjojen hovikuvittajaksi (Children's Laureate), ja 2013 hän sai aatelisarvon palveluksistaan kuvitustaiteen hyväksi.

TÄSSÄ KIRJASSA ESIINTYVÄT

**Jali
Palju**

**Herra
Vili
Vonkka**

**Augustus
Mättö**

**Mika
Tölkvist**

**Veerukka
Porhimo**

**Viola
Kaunistola**

Umpalumpat

ROALD DAHL

JALI JA SUKLAA- TEHDAS

Kuvittanut **Quentin Blake**

Suomentanut **Marja Helanen**

WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ

HELSINKI

ENGLANNINKIELINEN ALKUTEOS
CHARLIE AND THE CHOCOLATE FACTORY

© ROALD DAHL STORY COMPANY LIMITED, 1964
ROALD DAHL IS A REGISTERED TRADEMARK OF
THE ROALD DAHL STORY COMPANY LTD.
ILLUSTRATIONS COPYRIGHT © 1964 BY SIR QUENTIN BLAKE
SUOMENKIELINEN LAITOS © MARJA HELANEN JA WSOY 2019
WERNER SÖDERSTRÖM OSAKEYHTIÖ
ILMESTYNYT AIEMMIN SUOMEKSI
AILA NISSISEN SUOMENTAMANA (OTAVA 1971)

ISBN 978-951-0-43727-8
PAINETTU EU:SSA

Theolle

Sisällys

1	Tässä tulee Jali	13
2	Herra Vili Vonkan tehdas	21
3	Herra Vonkka ja intialainen prinssi	27
4	Salaiset työntekijät	30
5	Kultaiset liput	35
6	Ensimmäiset kaksi löytäjää	38
7	Jalin syntymäpäivä	44
8	Löytyy kaksi seuraavaa Kultaista lippua	48
9	Joose-vaari ottaa riskin	54
10	Perhe alkaa nälkiintyä	57
11	Ihme	63
12	Mitä Kultaisessa lipussa luki	68
13	Suuri päivä koittaa	76
14	Herra Vili Vonkka	80
15	Suklaasali	87
16	Umpalumpat	93
17	Augustus Mättö nousee putkeen	98
18	Pitkin suklaavirtaa	108
19	Keksimissali – ikinekut ja karvatoffee	115
20	Suuri purkkakone	120
21	Heippa, Viola	123
22	Pitkin käytävää	133

23	Neliskanttiset makeiset pyöreän kulmin	138
24	Veerukka Pähkinäsalissa	142
25	Mahtava lasihissi	152
26	Televisiosuklaasali	159
27	Mika Tölkvist televisiolähetyksessä	166
28	Enää Jali jäljellä	180
29	Muut lapset lähtevät kotiin	186
30	Jalin suklaatehdas	190

Tässä kirjassa on viisi lasta:

AUGUSTUS MÄTTÖ

ahne poika

VEERUKKA PORHIMO

vanhempiensa hemmottelema tyttö

VIOLA KAUNISTOLA

päivät pitkät purkkaa jauhava tyttö

MIKA TÖLKVIST

poika, joka töllöttää televisiota eikä muuta tee

ja

JALI PALJU

sankari

Tässä tulee Jali

NÄMÄ KAKSI ikäloppua ihmistä ovat herra Paljun isä ja äiti. He ovat nimeltään Joose-vaari ja Josefiina-mummi.

Ja nämä kaksi ikäloppua ihmistä ovat rouva Paljun isä ja äiti. He ovat nimeltään Kari-vaari ja Karoliina-mummi.

Tässä on herra Palju. Ja tässä on rouva Palju.
Herra ja rouva Paljulla on pieni poika, jonka nimi on Jali Palju.

Tässä on Jali.

Hyvää päivää. Oikein hyvää päivää. Oikein, oikein hyvää päivää. Hänestä on hauska tutustua sinuun.

Koko tämä perhe – kuusi aikuista (laske vaikka) ja pieni Jali Palju – asuu yhdessä, pienessä puutalossa suuren kaupungin laitamilla.

Talo ei ollut lähimainkaan tarpeeksi tilava niin monelle ihmiselle, ja heidän elämänsä oli äärettömän tukalaa. Talossa oli kaiken kaikkiaan vain kaksi huonetta, ja vuoteita oli ainoastaan yksi. Vuode oli annettu neljälle vanhalle isovanhemmalle, koska he olivat kovin ikäloppuja ja uupuneita. He olivat niin uuvuksissa, etteivät nousseet ensinkään sängystä.

Joose-vaari ja Josefina-mummi olivat tällä puolella, Kari-vaari ja Karoliina-mummi toisella puolella.

Rouva ja herra Palju sekä pieni Jali Palju nukkuivat toisessa huoneessa, lattialla siskonpedissä.

Kesällä se ei ollut hullumpaa, mutta talvella lattian poikki puhalsivat hyytävät viimat, ja se oli kamalaa.

Oli tyystin mahdotonta, että he olisivat pystyneet hankkimaan paremman talon – tai edes yhden lisävuoteen nukkumapaikaksi. Siihen he olivat aivan liian köyhiä.

Herra Palju oli perheessä ainut, jolla oli työpaikka. Hän oli töissä hammastahnatehtaassa, missä hän istui koko päivän penkillä kiertämässä pikku korkkeja hammastahnaputkiloiden suulle, kun putkilot oli ensin täytetty. Hammastahnaputkilonkorkinkiertäjälle ei kuitenkaan makseta järin suurta palkkaa, ja miten rivakasti herra Palju raukka uurastikin, miten sukkelasti hän kiersikin korkit paikoilleen, hän ei ikinä pystynyt tienaamaan niin paljon, että olisi kyennyt ostamaan edes puolia kaikesta siitä, mitä niin suuri perhe tarvitsi. Raha ei riittänyt edes kunnan ruokaan heille kaikille. Ainoat ateriat, joihin heillä oli varaa, olivat aamiaiseksi leipä ja margariini, lounaaksi

perunat ja kaali ja iltapalaksi kaalisoppa. Sunnuntait olivat hiukkasen parempia. He kaikki odottivat sunnuntaipäiviä, sillä vaikka ruoka oli sitä samaa kuin aina, jokainen sai santsata.

Paljun perhe ei tietenkään nähnyt nälkää, mutta joka ikinen heistä – kaksi vanhaa isoisää, kaksi vanhaa isoäitiä, Jalin isä, Jalin äiti ja etenkin pikku Jali itse – vietti päivänsä aamusta iltaan hirvittävä, tyhjä tunne mahassaan.

Jalille se oli kaikkein pahinta. Ja vaikka hänen isänsä ja äitinsä jättivät usein väliin oman lounas- tai iltapalaosuutensa voidakseen antaa sen hänelle, se ei riittänyt kasvavalle pojalle lähestulkoonkaan. Jali kaipasi kipeästi jotain täyttävämpää ja maittavampaa kuin kaali ja kaalisoppa. Mitä hän kaikkein eniten janoi oli... SUKLAA.

Kävellessään aamuisin kouluun Jali näki näyteikkunoissa korkeat pinot suuria suklaalevyjä, ja hänellä oli tapana pysähtyä tuijottamaan ja painamaan nenänsä lasiin veden herahtaessa kielelle. Hän näki monesti päivän mittaan, miten muut lapset ottivat taskustaan kermaisia suklaatankoja ja mutustelivat niitä ahnaasti, ja *se* oli tietenkin *silkkaa* piinaa.

Ainoastaan kerran vuodessa, syntymäpäivänään, Jali Palju sai pikkuisen suklaamaistiaisen. Koko perhe säästi rahansa tuota erikoistilaisuutta varten, ja kun suuri päivä koitti, Jalille ojennettiin yksi pieni suklaapatukka, jonka hän sai syödä ihan itsekseen. Ja aina kun hän noina ihmeellisinä syntymäpäiväamuina sai suklaapatukan, hän laski sen varovasti ikiomaan

pieneen puulaatikkoonsa ja vaali sitä aivan kuin se olisi ollut harkko puhdasta kultaa. Parina seuraavana päivänä hän suvaitsi vain katsoa suklaata, muttei lainkaan koskea. Sitten viimein, kun ei enää kestänyt, hän kuori yhdestä nurkasta pois *pikkuisen* palasen käärepaperia paljastaakseen *pikkuisen* palasen suklaata, ja sitten hän näykkäisi *pikkuisen* – vain sen verran, että päästi ihanan, makean maun leviämään hitaasti kielelle. Seuraavana päivänä hän näykkäisi taas pikkuisen ja niin edelleen ja niin edelleen. Ja sillä tavalla Jali sai viiden pennyn syntymäpäiväsuklaan riittämään yli kuukauden.

Mutta en ole vielä kertonut sinulle yhdestä kama-luudesta, joka piinasi pikku Jalia, suklaanrakastajaa, enemmän kuin *mikään* muu. Se asia oli hänestä paljon pahempi kuin se, että joutui näkemään suklaalevyjä näyteikkunoissa tai katselemaan, kun muut lapset mutustelivat kermaisia suklaapatukoita aivan hänen nenänsä edessä. Se oli hirvittävin piina, mitä kuvitella saattaa, ja se oli tämä:

Siinä kaupungissa, itse asiassa Jalin kotitalon *näköpiirissä*, oli VALTAVA SUKLAATEHDAS!

Huh, huh!

Eikä se kaiken lisäksi ollut mikään tavallinen, valtava suklaatehdas. Se oli koko maailman suurin ja kuuluisin! Se oli VONKAN TEHDAS, jonka omisti mies nimeltä herra Vili Vonkka, keksijä ja suklaanvalmistaja, jota mahtavampaa ei ole ollutkaan. Ja miten huikea, ihmeellinen paikka se olikaan! Siihen pääsi suunnattoman suuresta rautaportista, sitä

ympäröi korkea muuri, sen savupiipuista tuprusi savu ja syvältä sen sisältä kantautui outoja pihinöitä. Ja muurien ulkopuolella, miltei kilometrin matkalla joka suuntaan, ilman täytti sulavan suklaan voimakas, täyteläinen tuoksu!

Kahdesti päivässä, matkalla kouluun ja sieltä kotiin, pienen Jali Paljun oli kuljettava aivan tehtaan portin ohitse. Ja aina kun hän siitä kulki, hän alkoi astella hyvin, hyvin hitaasti, nenä korkealla ilmassa, ja nuuhki samalla pitkään ja hartaasti kaikkialla ympärillään leijuvaa ihanaa, suklaista tuoksua.

Voi, miten hän rakastikaan sitä tuoksua!

Ja voi, miten hän toivoikaan, että voisi mennä sisään tehtaaseen katsomaan, minkälainen se oli!

Herra Vili Vonkan tehdas

ILTAISIN, LAIHAN kaalisoppailtapalansa syötyään, Jali meni aina neljän isovanhempansa huoneeseen kuunnellakseen heidän tarinoitaan ja toivottaakseen heille niiden jälkeen hyvää yötä.

Jokainen noista vanhuksista oli yli yhdeksänkymmenen. He olivat kurttuisia kuin kuivatut luumut ja luurangonlaihoja, ja koko päivän, Jalin ilmaantumiseen saakka, he makasivat ainokaiseen vuoteeseensa ahtautuneina, kaksi kummassakin sängynpäädyssä ja yömyssy päänsä lämmikkeenä, ja torckuivat siinä aikaa tappaakseen, kun ei ollut muutakaan tekemistä. Mutta heti kun he kuulivat oven avautuvan ja Jalin äänen lausuvan: »Hyvää iltaa, Joose-vaari ja Josefiina-mummi ja Kari-vaari ja Karoliina-mummi», he kaikki neljä kavahtivat oitis istumaan, ja heidän vanhoja, ryppyisiä kasvojaan kirkasti ilonhymy – ja sitten alkoi juttu luistaa. He näet rakastivat tuota pikkupoikaa. Hän oli heidän elämänsä ainut valo, ja hänen iltaiset vierailunsa olivat jotain, mitä he kaiken päivää odottivat. Jalin äiti ja isä tulivat myös usein mukaan, seisoiivat ovenpielessä kuuntelemassa vanhusten kertomia tarinoita, ja niin tästä huoneesta tuli joka ilta ehkä

puoleksi tunniksi onnellinen paikka, ja koko perhe unohti nälkensä ja köyhyytensä.

Mennessään eräänä iltana katsomaan isovanhempiaan Jali sanoi heille: »Onko *todella* totta, että Vonkan suklaatehdas on maailman suurin?»

»*Ai onko totta?*» he kaikki neljä huusivat heti. »Tietenkin se on totta! Taivaan vallat, etkö sinä *sitä* tiennyt? Se on noin *viisikymmentä* kertaa suurempi kuin mikään muu suklaatehdas!»

»Entä onko herra Vili Vonkka *todella* maailman taitavin suklaanvalmistaja?»

»*Poikakulta*», Joose-vaari sanoi ja kohottautui peluksellaan hieman ylemmäs, »herra Vili Vonkka on *ihmeellisin, fantastisin, harvinaislaatuisin* suklaanvalmistaja, mitä maailmassa koskaan on ollut! Luulin, että sen tietää *jokainen!*»

»Tiesinhän minä, että hän on kuuluisa, Joose-vaari, ja tiesin, että hän on hyvin taitava...»

»*Taitava!*» vanha mies huudahti. »Enemmän kuin taitava! Hän on *suklaataikuri!* Hän osaa tehdä *mitä tahansa* – mitä ikinä haluaa! Eikö asia olekin niin, kullanmurut?»

Muut kolme vanhusta nyökyttivät hitaasti päätänsä ja sanoivat: »Se on *totta vie totta*. Totta kuin kirkonrotta.»

Ja Joose-vaari sanoi: »Tarkoitatko sinä, että minä en ole milloinkaan *kertonut* sinulle herra Vili Vonkasta ja hänen tehtaastaan?»

»Et milloinkaan», pikku Jali vastasi.

»Laupias taivas! Mikä ihme minua vaivaa?»

»Kerrotko minulle nyt, Joose-vaari, kerrothan?»

»Taatusti kerron. Istu sängylle minun viereeni, kulta, ja kuuntele tarkasti.»

Joose-vaari oli neljästä isovanhemmasta vanhin. Hänellä oli ikää yhdeksänkymmmentäkuusi ja puoli vuotta, joten hän oli likipitään niin vanha kuin olla voi. Kaikkien tavattoman vanhojen ihmisten tapaan hän oli hauras ja heikko, eikä hän puhunut päivän mittaan juuri mitään. Mutta iltaisin, kun Jali, hänen rakas pojanpoikansa, oli huoneessa, hän näytti jonkin ihmeen voimasta taas kovin nuorelta. Hänestä karisi kaikki uupumus, ja hän äityi kiivaaksi ja innokkaaksi kuin pojankoltiainen.

»Voi, mikä mies hän onkaan, tämä herra Vili Vonkka!« Joose-vaari huudahti. »Tiesitkö esimerkiksi, että hän itse on keksinyt runsaat kaksisataa uudenlaista suklaapatukkaa, joista jokaisessa on erilainen sisus ja joista jokainen on makeampi, kermaisempi ja herkullisempi kuin mikään, mitä muissa suklaatehtaissa osataan tehdä!«

»Jetsulleen!« huudahti Josefina-mummi. »Ja hän toimittaa niitä maapallon *kaikkiin* neljään kolkkaan! Eikö asia ole niin, Joose-vaari?«

»On, kultaseni, on se. Ja myös kaikille maailman kuninkaille ja presidenteille. Eikä hän valmista pelkästään suklaapatukoita. Hyvänen aika, eihän toki! Hänellä on plakkarissaan todella *satumaisia* keksintöjä, tuolla herra Vili Vonkalla! Tiesitkö, että hän on keksinyt, miten valmistetaan suklaajäätelö niin, että se säilyy kylmänä tuntikaudet, vaiikkei ole jääkaapissa? Jäätelön voi hellepäivänäkin jättää koko aamuksi aurinkoon lojumaan, eikä se mene velliksi!«

VILI VONKKA on **MAAILMAN
MAHTAVIN SUKLAATEHTAILIJA.**

JALI PALJU taas on tämän tarinan
SANKARI.

Lisäksi kirjassa esiintyy
NELJÄ muuta lasta. He ovat kaikki
varsinaisia riiviöitä:

AUGUSTUS MÄTTÖ (ahne syöppö),
VEERUKKA PORHIMO (hemmoteltu heitukka),
VIOLA KAUNISTOLA (vähä-älyinen purkanjyystäjä)
ja **MIKA TÖLKVIST** (television orja).

Kukin heistä on voittanut **KULTAISEN LIPUN.**

Se oikeuttaa kiertokäyntiin Vonkan
SALAPERÄISELLÄ SUKLAATEHTAALLA,
johon kellään ei ole ollut asiaa vuosikausiin.

KIERROS TEHTAALLA alkakoon
- **MUISTAKAA PYSYÄ YHDESSÄ!**

Herra Vonkka ei toki tahtoisi menettää ketään
joukosta heti alkumetreillä...

WWW.ROALDDAHL.COM

www.wsoy.fi

L84.2

ISBN 978-951-0-43727-8

Hienoa! Jos ostit tämän kirjan, olet tukenut työtä lasten hyväksi.

Lisätietoja Roald Dahl -hyväntekeväisyyskohteista osoitteessa www.roalddahl.com.